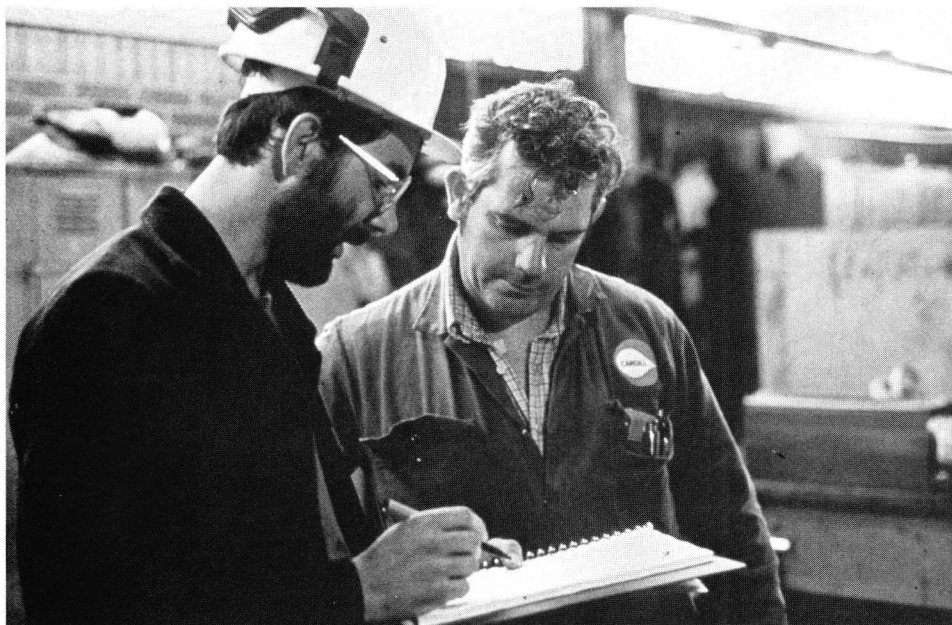

Functiebeschrijving van veiligheidskundigen

Enkele malen per jaar wordt het Informatiecentrum van het NIA door een directeur, OR-lid of veiligheidskundige opgebeld en gevraagd wat er in de functiebeschrijving van een veiligheidskundige dient te staan. Het is

lastig om deze vraag te beantwoorden. De functie-inhoud van een veiligheidskundige is immers mede afhankelijk van specifieke bedrijfsomstandigheden.

... bevorderen van veiligheid en hygiëne van het arbeidsmilieu. Foto: BGD West Brabant

Het is bepaald niet de eerste keer dat wordt gepoogd om tot een redelijk sluitende functiebeschrijving te komen. Vele auteurs hebben in de afgelopen tien jaren eenzelfde poging ondernomen. De discussie hierover werd vooral gestimuleerd door de toen nog in ontwerp zijnde Arbowet, waarin een regeling inzake veiligheidsdiensten c.q. -kundigen zou worden opgenomen.

Een aantal auteurs heeft ons de nodige artikelen en referaten nagelaten (zie onder meer: NVVT, 1976; Bruin, 1979; van der Leij, 1979; van Zwam, 1979). In 1984 stelde de NVVK een taakomschrijving van een veiligheidsdienst/-kundige op (NVVK, 1984), terwijl bijlage 9 van het advies van de Arboraad inzake de deskundige diensten eveneens een mogelijke taakomschrijving bevat. In chronologische volgorde geplaatst bieden deze

bronnen een aardig inzicht in de evolutie van de veiligheidstechnicus naar de veiligheidskundige, waarbij laatstgenoemde in de eerste plaats gezien moet worden als een onafhankelijke beleidsadviseur.

We schrijven inmiddels 1987 en de eerste aanpassingen van de Arbowet staan reeds op stapel (Tweede Kamer 1986-1987, stuk 19 824). Er ligt een advies van de Arboraad met betrekking tot de invoering van art. 19 van de Arbowet (Arboraad, 1984, nr. 4), terwijl een tweede advies hieromtrent in de maak is (zie: adviesaanvraag regeling bedrijfsveiligheidsdiensten, 1987). Er zijn kamervragen gesteld over de taak van de veiligheidskundige, met name gericht op het element arbeidshygiëne daarin (kamervragen 188 en 190, zittingsjaar 1986-1987). Dit alles leidt tot de noodzaak om de

functiebeschrijving opnieuw ter hand te nemen. Het spreekt voor zich, dat daarbij dankbaar gebruik wordt gemaakt van de eerder vermelde inzichten en discussie-bijdragen. Vele auteurs hebben reeds gesteld dat de veiligheidskundige functie in ontwikkeling is. Dat geldt ook hedentendage nog en daarom zal ook de hierna te presenteren functiebeschrijving na verloop van tijd wel weer worden bijgesteld.

Belang

Een functiebeschrijving voor veiligheidskundigen is om een aantal redenen van belang. In de eerste plaats vervult een dergelijk document een belangrijke rol in een professioneel opgezet personeels- en organisatiebeleid.

Een functiebeschrijving kan worden gebruikt bij het inschalen van de veiligheidskundige in het toegepaste beloningssysteem, bij het voeren van functioneringsgesprekken of kan de basis vormen van selectie-eisen bij het aantrekken van nieuwe veiligheidsfunctionarissen. Deze gebruiksmogelijkheden zijn niet specifiek voor de functiebeschrijving van veiligheidskundigen.

Dat geldt wel voor de tweede reden om een goede functiebeschrijving voor veiligheidskundigen op te stellen. Binnenkort zullen (grote) bedrijven in de industrie en stuwadoorsbranche verplicht worden om een veiligheidsdienst aan zich te verbinden. Deze diensten zullen door de minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid erkend moeten worden. In dit kader zal een functiebeschrijving van belang kunnen zijn. In verband met de erkenning, zal een veiligheidskundige aan een aantal (wettelijke) minimum-normen moeten voldoen. We zullen deze verderop in dit artikel tegenkomen.

Alvorens in te gaan op de inhoud van de veiligheidskundige functie, eerst een opmerking over de functienaam. In de loop der tijden zijn al vele na- ►

men gebruikt, afhankelijk van de discussie over de werkelijke inhoud van de functie van de veiligheidsfunctionaris (Stoop, 1982). Gedurende de laatste jaren is de gewoonte gegroeid om in het algemeen van 'veiligheidskundige' te spreken. Daarnaast komt men ook de naam 'veiligheidsfunctionaris' en de enigszins gedateerde namen 'veiligheidstechnicus' en 'veiligheidsinspecteur' tegen. In bedrijven waar Engels een gangbare taal lijkt te zijn geworden spreekt men over 'safety engineer' of 'safety expert'. In het donker lijken echter alle katjes grijs. Achter deze bonte stoet van functiebenamingen kunnen geheel verschillende functie-inhouds schuil gaan. Terwille van een éénduidig taalgebruik, worden in dit artikel drie functiebenamingen gebruikt. Iedere functionaris, die zich binnen een bedrijf met veiligheid – als op zichzelf staande taak – bezighoudt, willen we aanduiden met de term 'veiligheidsfunctionaris' (vergelijk ook: NVVK, 1987). Een deel van deze personen heeft daartoe een speciale opleiding genoten en kunnen dus gezien worden als deskundigen. We onderscheiden twee opleidingsniveaus: de middelbare veiligheidskundige en de hogere veiligheidskundige. Voor de volledigheid zou ook de universitaire veiligheidskundige genoemd moeten worden, maar tot nu toe bestond hiervoor in Nederland geen opleiding.

Reputatie

In het algemeen kan het doel van de veiligheidskundige functie – in aansluiting op de Arbowet – als volgt worden omschreven: de taken van de veiligheidsfunctionaris hebben in het algemeen ten doel het bevorderen van de veiligheid en de hygiëne van het arbeidsmilieu.

In de praktijk kan men ook veel ruimere omschrijvingen van de algemene doelstelling van de veiligheidskundige functie tegen komen. Daarbij kan men denken aan toevoeging van onder meer de volgende aspecten: het voorkomen van materiële schade, het voorkomen van milieuschade, het voorkomen van schade door (onoordelkundig) gebruik van een produkt van het bedrijf (produktveiligheid) en het voorkomen van schade aan de reputatie van het bedrijf in verband met ongevallen of calamiteiten. Zo gaat de NVVK uit van de volgende algemene taakomschrijving:

'Binnen een bedrijf of instelling heeft een veiligheidsdienst een stimulerende, adviserende en assisterende taak, waarbij inbegrepen een coördinerende, bij het formuleren, ten uitvoer brengen en evalueren van een profes-

sioneel veiligheidsbeleid. Dit veiligheidsbeleid (...) dient er op gericht te zijn elke bedreiging van leven en gezondheid, alsmede materiële schade in en buiten het bedrijf (...) te voorkomen, uit te schakelen of tot een aanvaardbaar niveau te verminderen (...)' (NVVK, 1984).

In dit artikel zal worden uitgegaan van de beperkte doelstelling van de veiligheidsfunctie. Hiervoor is gekozen om zo dicht mogelijk aan te kunnen sluiten op de eisen, die zijn neergelegd in art. 19 van de Arbowet. Pas in tweede instantie zullen andere, aan de veiligheidsfunctie verwante taakaspecten in de beschouwing worden betrokken.

Vooruitlopend op de meer gedetailleerde beschrijving van de functies van de middelbare en hogere veiligheidskundige, kan nu reeds in globale termen worden aangegeven welke de belangrijkste verschilpunten tussen beide zijn (Geurts, 1984).

De hogere veiligheidskundige functie wordt gekenmerkt door een sterk accent op de beleidsmatige, management-gerichte manier van opereren. Hij/zij dient een belangrijke bijdrage te kunnen leveren aan beleidsvoorbereidende activiteiten inzake het arbo-beleid van een onderneming. Hij/zij moet ook in staat zijn om (een deel van) de uitvoering ervan te kunnen coördineren.

Een en ander laat onverlet dat de hogere veiligheidskundige in staat moet zijn om concrete bijdragen te kunnen leveren aan het opsporen, evalueren en oplossen van problemen inzake de veiligheid en de hygiëne van het arbeidsmilieu.

De middelbaar veiligheidskundige functie wordt gekenmerkt door een meer technische, uitvoerende rol in de zorg voor de veiligheid en de arbeidshygiëne, al dient hieraan onmiddellijk toegevoegd te worden dat de solitair opererende middelbare veiligheidskundige in kleinere bedrijven daarnaast tevens een belangrijke raadgevende rol kan spelen.

In het resterende deel van dit artikel beperken we ons – voor wat betreft de functiebeschrijving – tot de functies van de hogere en middelbare veiligheidskundige. Een eventueel noodzakelijke beschrijving van de niet-opgeleide veiligheidsfunctionaris, kan men op eenvoudige wijze van de twee eerstgenoemde functiebeschrijvingen afleiden.

Minimum functie-eisen hogere veiligheidskundige

Op basis van de in art. 19 van de Arbowet gestelde eisen aan de veiligheidsdienst c.q. veiligheidskundige,

kunnen de volgende functie-elementen beschreven worden:

1. Het doen van aanbevelingen aan de werkgever, de werknemers en de ondernemingsraad.

Deze aanbevelingen hebben tot doel het bevorderen van de veiligheid en de hygiëne van het arbeidsmilieu. De aanbevelingen kunnen betrekking hebben op het algemene ondernemingsbeleid inzake:

- de produktie- en/of werkmethoden;
- het gebruik van installaties, machines, toestellen en overige hulpmiddelen bij de arbeid;
- het gebruik van stoffen;
- de inrichting van de arbeidsplaatsen;

- de samenstelling, toewijzing en inhoud van taken van werknemers.

Niet expliciet in de Arbowet genoemd, maar van evident belang zijn de aanbevelingen, die de veiligheidskundige kan doen met betrekking tot de wijze waarop het arbobeleid en de organisatie van de arbozorg tot stand moeten komen. Het bovenstaande rijtje kan dus met een drietal facetten worden uitgebreid:

- het te voeren arbo(veiligheids)beleid;
- de organisatie van de arbo(veiligheids)zorg;
- het doen van voorstellen met betrekking tot richtlijnen en procedures betreffende de veiligheid en de hygiëne van het arbeidsmilieu.

De hogere veiligheidskundige moet in de eerste plaats gezien worden als een adviserende staffunctionaris. Daarbij staat voorop dat deze aanbevelingen betrekking hebben op het algemene ondernemingsbeleid.

Dit staat in tegenstelling tot wat men ad hoc aangelegenheden zou kunnen noemen. Aandacht voor de veiligheid en de hygiëne van het arbeidsmilieu dient onderdeel te zijn van de normale bedrijfsvoering (integrale benadering). De directie, als hoogste bedrijfsleiding, is het belangrijkste kanaal waarlangs de adviezen van de veiligheidskundige hun weg verder in het bedrijf vinden. De ondernemingsraad ontvangt – als adviserend orgaan – afschriften van de door de veiligheidskundige verstrekte adviezen. Indien nodig kan de OR (of kunnen individuele werknemers) zich rechtstreeks tot de veiligheidskundige wenden voor advisering.

Wat betreft de drie toegevoegde elementen dient de veiligheidskundige zich te realiseren, dat het opzetten van een arbo(veiligheids)-organisatie vaak aangehaakt kan worden bij reeds in de onderneming bestaande beheerssystemen, zoals risc-management-systemen, kwaliteitszorg-syste-

men en good-practice-procedures. Dit functie-element vereist de nodige kennis van en inzicht in het functioneren van (bedrijfs)organisaties, alsmede vaardigheden om hierop invloed uit te kunnen oefenen. Daarnaast is het uiteraard van groot belang dat de veiligheidskundige over de nodige (technische) kennis beschikt inzake de veiligheidskunde en arbeidshygiëne.

2. Het verlenen van bijstand bij het opstellen van het arbo-jaarplan.

Door de minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid kunnen bedrij-

Het is niet goed mogelijk een universeel geldende functiebeschrijving voor de veiligheidskundigen op te stellen

ven worden aangewezen, die verplicht zijn een arbo-jaarplan op te stellen. Daarnaast zullen veel grote bedrijven een soortgelijke activiteit op vrijwillige basis uitvoeren. De veiligheidskundige dient hieraan in beide gevallen een bijdrage te leveren. Het gaat hierbij in feite om de formalisering van hetgeen onder 1 werd besproken, namelijk (schriftelijk) doen van aanbevelingen met betrekking tot het algemene ondernemingsbeleid.

3. Het zich op de hoogte stellen van de ervaringen, welke zijn opgedaan met het op de veiligheid en de gezondheid van de werknemer gerichte beleid en het verlenen van bijstand bij het opstellen van een (jaarlijks) verslag daarover.

Met dit functie-element wordt tot uitdrukking gebracht dat er sprake dient te zijn van een systematische terugkoppeling op het gevoerde beleid. In de praktijk wordt hieraan tegemoet gekomen door onder meer het uitbrengen van een arbo-jaarverslag. Bedrijven met 100 en meer werknemers zijn verplicht een dergelijk verslag op te stellen.

Ook deze activiteit kan gezien worden als een stukje formalisering van een professioneel arbobeleid. Art. 10 van de Arbowet biedt een overzicht van de zaken, die in een arbo-jaarverslag vermeld moeten worden. De veiligheidskundige dient hieraan een bij-

drage te leveren. In de praktijk betekent dit dat de veiligheidskundige het 'veiligheidsdeel' uit dit verslag concipieert.

Het zal duidelijk zijn dat dit functie-element (evenals een aantal andere overigens) een goed ontwikkelde vaardigheid in systematische verslaggeving vereist.

4. Het medewerken aan het voorkomen en bestrijden van ongevallen en het doen van aanbevelingen terzake.

Dit functie-element kan gezien worden als een concretisering van hetgeen onder 1 werd gesteld. Tevens worden hierdoor ook de ad hoc problemen binnen het werkingsgebied van de veiligheidskundige gebracht. De term 'medewerken' duidt op het gegeven dat de veiligheidskundige ook in uitvoerende zin bezig kan zijn met het bevorderen van de veiligheid. Naast de al eerder genoemde technische kennis, vereist dit element ook de vaardigheid om in praktische situaties als adviseur op te kunnen treden.

5. Het medewerken aan het weren en bestrijden van schadelijke invloeden, waarvan de werknemer in verband met zijn arbeid kan zijn blootgesteld, zoals schadelijke of hinderlijke dampen, gassen, stof, geluid, trillingen, straling en andere arbeidshygiënische onderwerpen en het doen van aanbevelingen terzake.

Voor een toelichting van dit element kan worden verwezen naar 4, met dien verstande dat het hier de arbeidshygiënische taak van de veiligheidskundige betreft.

6. Het verlenen van bijstand bij het opstellen van arbeidsveiligheidsrapporten.

De minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid kan bepaalde (categorieën) bedrijven verplichten om een arbeidsveiligheidsrapport (AVR) op te stellen (art. 5 Arbowet). De veiligheidskundige dient hieraan een bijdrage te kunnen leveren. Vanwege het vaak specialistische karakter dat het opstellen van een AVR draagt, zullen bedrijven die niet door de minister zijn aangewezen in de praktijk geen al te zwaar accent leggen op dit functie-element.

Indien dit echter wel het geval is, dient de veiligheidskundige te kunnen participeren in een multidisciplinair team van deskundigen, dat zich bezig houdt met risico-analyses. De veiligheidskundige zal met name de kennis omtrent de relatie van de mens ten opzichte van het produktiesysteem (attentie-mechanismen, perceptuele vaardigheden) in het team-overleg moeten inbrengen.

7. Het verlenen van bijstand bij het opstellen van ongevalsrapporten en -analyses.

Indien zich in een bedrijf onverhoopt toch een (bijna) ongeval voor doet, dan behoort het tot de taak van de veiligheidskundige om bijstand te verlenen bij het opmaken van een schriftelijk verslag over de toedracht van het ongeval en bij het verrichten van een onderzoek naar de oorzaken ervan. In grote bedrijven wordt vaak gewerkt met standaard-ongevalsformulieren, die veelal zijn ontworpen door de veiligheidskundige en waarvan hij of zij een dossier bijhoudt. In zeer grote bedrijven kan op basis van dit dossier via statistische analysemethoden worden gezocht naar mogelijke onveilige situaties of werkmethoden.

8. Het verlenen van bijstand bij voorlichting en onderricht in verband met de veiligheid en de hygiëne van het arbeidsmilieu.

Ingevolge art. 6 van de Arbowet zijn bedrijven verplicht zorg te dragen voor de nodige arbovoorlichting en -onderricht van werknemers. Bij het uitvoeren van activiteiten in dit verband, dient de veiligheidskundige een inhoudelijke bijdrage te kunnen leveren.

Daarnaast dient deze ook aanbevelingen te doen voor groepen werknemers en onderwerpen, die in aanmerking komen voor voorlichting of onderricht.

Dit functie-element vereist naast eerder genoemde kwaliteiten, ook didactische vaardigheden van de veiligheidskundige.

9. Het zich op de hoogte houden van ontwikkelingen op het gebied van de best bestaande regelen der techniek en de stand van de gezondheidszorg (in verband met de arbeidshygiëne).

Door de zich steeds wijzigende technologie en methoden om produktiesystemen optimaal te beveiligen, zodat de veiligheid en de hygiëne van het arbeidsmilieu wordt bevorderd, is het noodzakelijk om voortdurend van deze ontwikkelingen op de hoogte te blijven.

Naast een gezonde belangstelling voor het vakgebied, vereist dit functie-element het vermogen om middels literatuurstudie en permanente bijscholing belangwekkende ontwikkelingen te kunnen volgen.

10. Het uitbrengen van een jaarverslag met betrekking tot de eigen werkzaamheden, waarin wordt vermeld: de verrichte werkzaamheden, de belangrijkste bevindingen en de gesignaleerde problemen. Over de eigen (dienst)werkzaamhe-

den dient jaarlijks te worden gerapporteerd. Dit verslag heeft een ander karakter dan het arbo-jaarverslag dat onder 3 vermeld werd.

Tot zover de functie-elementen, die gezien kunnen worden als het (toekomstige) minimum-pakket voor een hogere veiligheidskundige. Deze functie-elementen zijn immers – tenzij anders vermeld – rechtstreeks afgeleid van art. 19 van de Arbowet.

Ter afsluiting van dit deel, nog een nuancerende kanttekening. De bovenstaande functie-elementen gelden voor veiligheidsdiensten, die uit één veiligheidskundige bestaan. Deze situatie wordt in de praktijk in een groot aantal gevallen aangetroffen. Indien echter de (enkelvoudige of gezamenlijke) dienst uit meerdere personen bestaat, dan bestaat natuurlijk de mogelijkheid om een deel van de genoemde functie-elementen over meerdere personen te spreiden. De persoon die in dat geval belast is met de leiding over de dienst, dient naast een groot deel van de genoemde functie-elementen tevens te beschikken over leidinggevende en organisatorische kwaliteiten.

Van minimaal naar optimaal

In het bovenstaande werd de taak van de veiligheidskundige hoofdzakelijk afgeleid van de Arbowet. Maar de wet alleen biedt onvoldoende houvast. Het is daarnaast van belang om rekening te houden met de verwachtingen, die anderen hebben van de veiligheidskundige, hun feitelijke werksituatie en hun individuele en collectieve opstelling (Silon, 1981).

Daarom dient ook rekening gehouden te worden met het beeld dat naar voren komt uit de aan het begin van dit artikel genoemde discussies en uit diverse onderzoeken naar het feitelijk functioneren van veiligheidskundigen. Uit literatuurstudie blijkt dat zelfs op internationaal niveau gesproken kan worden over een hoge mate van consensus over de vraag wat de taak van de veiligheidskundige zou moeten zijn*. Het is op basis van zowel de binnenlandse discussies als van de internationale consensus, dat we nu enige functie-elementen aan de eerder genoemde tien kunnen toevoegen.

* Zie onder meer voor Nederland: Geurts, 1984; Bayens, 1986. Voor België: Binkhorst, 1985. Voor Duitsland: Dieckershoff, 1975; Rosenbrock, 1982. Voor Engeland: Robens, 1972; HSE, 1976; Nedvet, 1982. Voor Frankrijk: Chaabane, 1984. Voor Zweden: Elgstrand, 1977. Voor de Verenigde Staten: Chovil, 1984.

11. Het coördineren van en eventueel assistentie verlenen bij diagnostische inspectieronden door de gehele onderneming, alsmede het organiseren van een adequaat systeem voor het behandelen van de daarbij aangetroffen probleem-punten door de lijnorganisatie.

Een goed opgezet en uitgevoerd inspectiesysteem kan de basis vormen voor een preventief arbobeleid. Van de veiligheidskundige wordt verwacht dat deze zorgt voor een goede opzet en uitvoering van een dergelijk systeem en dat met name de lijn-organisatie een rol speelt in het oplossen van gesignaleerde probleempunten.

Arbowet alleen biedt onvoldoende houvast

Uiteraard kan de veiligheidskundige bij het laatste punt wel een ondersteunende rol spelen.

12. Het (doen) uitvoeren van onderzoek, gericht op specifieke werkplekken en/of probleemgebieden, vanuit veiligheidskundig en arbeidshygiënisch perspectief, alsmede het kunnen interpreteren van de uitkomsten van dergelijk onderzoek.

Op basis van kennis omtrent het productieproces en de daarin toegepaste stoffen, dient een veiligheidskundige te kunnen beoordelen of een meer diepgaand onderzoek naar de veiligheid en de hygiëne van het arbeidsmilieu noodzakelijk is. In sommige gevallen zal het nodig zijn een specialist bij de uitvoering van dit type onderzoek in te schakelen (bijvoorbeeld een arbeidshygiënist). Op basis van de resultaten van dergelijk onderzoek, dient de veiligheidskundige te kunnen adviseren over eventueel noodzakelijke verbeteringen.

13. Het verstrekken van schriftelijke en mondelinge adviezen aan al diegenen, die binnen en buiten de onderneming betrokken zijn bij het ontwerpen van het productieproces, het vaststellen van de arbeidsorganisatie, het aanschaffen van produktiemiddelen, grond- en hulpstoffen, het selecteren en opleiden van werknemers, alsmede aan diegenen die betrokken zijn bij het bestendigen van deze zaken.

Hoewel de Arbowet – terecht – een belangrijk gewicht toekent aan de adviesrelatie van de veiligheidskundige naar de directie en de ondernemingsraad, leert de praktijk dat daarnaast erg vaak bilaterale contacten een rol spelen bij de taakuitoefening. Daarom is het van groot belang dat ook met anderen dan directie, ondernemingsraad en (uitvoerende) werknemers nauw wordt samengewerkt bij het vormgeven van een goed arbobeleid.

De punten 1 tot en met 13 kunnen gezien worden als een kernachtige functiebeschrijving van een hogere veiligheidskundige. Op basis van deze beschrijving is het nu mogelijk een functiebeschrijving van de middelbare veiligheidskundige op te stellen.

Functie-eisen middelbare veiligheidskundige

Voor een toelichting van de onderstaande functiebeschrijving van de middelbare veiligheidskundige wordt verwezen naar de toelichtingen bij de punten 1 tot en met 13.

a. Het medewerken aan het voorkomen en bestrijden van ongevallen (zie 4 en 13).

b. Het medewerken aan het weren en bestrijden van schadelijke invloeden, waaraan de werknemer in verband met zijn arbeid kan zijn blootgesteld, zoals schadelijke of hinderlijke gasen, dampen, stoffen, geluid, trillingen of straling (zie 5 en 13).

c. Het verlenen van bijstand bij het opstellen van ongevalsrapporten (zie 7).

d. Het verlenen van bijstand bij het geven van voorlichting en instructie in verband met de veiligheid en de hygiëne van het arbeidsmilieu (zie 8).

e. Het uitvoeren van onderzoek, gericht op specifieke werkplekken en/of probleemgebieden, vanuit veiligheidskundig en arbeidshygiënisch perspectief (zie 11 en 12).

f. Het zich op de hoogte houden van belangwekkende ontwikkelingen binnen het eigen vakgebied (zie 9).

Zoals reeds eerder opgemerkt wordt er bij deze functiebeschrijving uitgegaan van de situatie, waarbij de middelbare veiligheidskundige werkt onder begeleiding van een hogere veiligheidskundige. Dit is in de praktijk niet altijd het geval. Voor het opstellen van een functiebeschrijving voor de zelfstandig opererende middelbare veiligheidskundige, zal dus een compilatie gemaakt moeten worden van de punten 1 tot en met 13 en van a tot en met f.

Tot nu toe werd bij de functiebeschrijvingen steeds uitgegaan van de echte, veiligheidskundige taakinhoud. ►

Zoals aan het begin van dit artikel is opgemerkt, worden in de praktijk vaak één of meer aan de veiligheidskunde verwante taken opgedragen aan veiligheidsfunctionarissen. Het gaat hierbij met name om taken op het gebied van brandveiligheid en -repressie, EHBO, beide op hun beurt belangrijke onderdelen van de Bedrijfszelfbescherming (BZB), milieuzaken (inclusief Hinderwet), bewaking en produktveiligheid. Voor de volledigheid zullen kort ook de belangrijkste functie-elementen worden genoemd, die liggen op het vlak van de bedrijfszelfbescherming en milieu-

viteiten met betrekking tot brandpreventie en -repressie op die van de plaatselijke of regionale brandweer.

Overige functie-elementen op het gebied van de bedrijfszelfbescherming:

- het doen van aanbevelingen aan de bedrijfsleiding, gericht op het voorkomen van calamiteiten en op het beperken van de persoonlijke en materiële gevolgen van eventuele calamiteiten. (Deze aanbevelingen kunnen betrekking hebben op onder meer: alarmering, noodstop-procedures, EHBO, gewondentransport, ontruimingsmogelijkheden, reddingswerk-

gingen;

- het onderzoeken van de oorzaken van milieuverontreinigingen;
- het (doen) meten van milieu-emissiewaarden, alsmede het interpreteren van de uitkomsten van dergelijk onderzoek;
- het zich op de hoogte houden van de best bestaande regelen der techniek, ten einde milieuproblemen te kunnen minimaliseren;
- het jaarlijks evalueren van het geheel der genomen maatregelen ter vermindering van de chemische en fysieke belasting van het milieu.

Onderzoek van functiebeschrijvingen

In het kader van een eerder verricht onderzoek (zie: Bayens, 1986) zijn van 47 bedrijven in de industrie met 500 en meer werknemers functiebeschrijvingen van veiligheidsfunctionarissen ontvangen. Bestudering van dit materiaal leverde enkele noemenswaardige inzichten op.

Afgezien van een tiental functiebeschrijvingen, die allen van één groot concern afkomstig bleken te zijn, kan men stellen dat er niet twee dezelfde functiebeschrijvingen voor veiligheidsfunctionarissen bestaan. Men zou hieraan de conclusie kunnen verbinden dat er (afgezien van dat ene concern) niet uitgegaan wordt van een bestaand model-functiebeschrijving, maar van de in de praktijk bestaande functievervulling.

Het is om een aantal redenen onmogelijk om een kwantitatief overzicht te geven van de inhoud van de verschillende functiebeschrijvingen. We noemen er drie. In de eerste plaats is door sommige bedrijven een functiebeschrijving van de veiligheidsdienst opgesteld, terwijl het bij andere bedrijven gaat om de individuele veiligheidsfunctionaris. In de tweede plaats worden de functiebeschrijvingen vaak opgesteld door externe specialisten, die dit doen in het kader van de inschaling in een functieclassificatiesysteem. De diverse systemen (Hay, Orbas, ISF) gaan daarbij uit van verschillende 'gezichtspunten', waardoor bepaalde functie-elementen een zwaart accent krijgen en andere uit het beeld verdwijnen. Bovendien is de mate van detaillering erg uiteenlopend. In de derde plaats is men bij het opstellen van de functiebeschrijvingen uiteraard afhankelijk van de specifieke bedrijfssituatie. In kleinere bedrijven wordt door een veiligheidsfunctionaris nog een groot aantal neventaken vervuld, terwijl in grote bedrijven soms meerdere veiligheidsfunctionarissen in één dienst samenwerken, waardoor er sprake kan zijn van een zekere mate van specialisatie. ►

Taak van de veiligheidskundige: de werkplek voorzien van voorlichtingsmateriaal.

Foto: Studio 3/Chris Pennarts

zaken. Gezien het feit dat de combinatie met produktveiligheid nog niet zoveel en met bewaking in afnemende mate voorkomt, zullen deze twee aanverwante taken niet verder uitgewerkt worden.

Functie-elementen op het gebied van brandveiligheid:

- het doen van aanbevelingen aan de werkgever, met het doel de brandveiligheid te bevorderen;
- het verlenen van bijstand bij het tot stand brengen c.q. in stand houden van een voldoende toegeruste en getrainde bedrijfsbrandweer;
- het verlenen van bijstand bij het geven van voorlichting en instructie aan werknemers in verband met brandpreventie en -repressie;
- het zich op de hoogte houden van brandpreventie en -repressie-technieken;
- het afstemmen van de bedrijfsacti-

zaamheden, inrichting coördinatiecentrum, etc.);

- het verlenen van bijstand bij de opleiding en training van BZB-functionarissen;
- het afstemmen van de BZB-activiteiten op die van plaatselijke en/of regionale hulpverleningsdiensten zoals brandweer, ambulancedienst, ziekenhuis, politie, etc.

Functie-elementen met betrekking tot milieu-aangelegenheden:

- het doen van aanbevelingen aan de directie, gericht op het minimaliseren van de uitstoot van stoffen in de lucht, bodem of water, alsmede het minimaliseren van de uitstoot van warmte, geluid, straling en dergelijke;
- het verlenen van bijstand bij het opstellen van een milieuplan, een milieu-jaarverslag, een milieu-effect-rapportage, alsmede bij het opstellen van rapporten inzake milieuverontreini-

Ten slotte kunnen in sommige bedrijven taken uit het pakket van de veiligheidskundige gelicht worden en ondergebracht worden bij speciale afdelingen (bijvoorbeeld alle arbeidshygiënische werkzaamheden worden uitgevoerd door de bedrijfsgezondheidsdienst). Kortom: het is vrijwel onmogelijk, maar wellicht meer nog onzinnig om een vergelijking te willen maken tussen de in de praktijk bestaande functiebeschrijvingen. Een volgende constatering bij het doornemen van 47 functiebeschrijvingen is dat in bijna geen enkel geval een onderscheid wordt gemaakt tussen een hogere en middelbare veiligheidskundige. Een verklaring hiervoor ontbreekt.

Een laatste constatering moet zijn – en om de genoemde redenen is kwantificering van deze stelling problematisch – dat vrijwel alle functiebeschrijvingen een groot aantal van de in dit artikel besproken functie-elementen bevat. Daarmee is natuurlijk niets gezegd over het werkelijk gebruik van de functiebeschrijvingen. Indien ze bijvoorbeeld geen enkele rol spelen bij het beoordelen van de veiligheidsfunctionaris, dan gaat het bekende gezegde op dat papier geduldig is ...

En nu ... de eigen situatie

Zoals uit de onderzochte functiebeschrijvingen duidelijk wordt, is het niet goed mogelijk om een universeel geldende functiebeschrijving voor veiligheidskundigen op te stellen. In het kader van de op handen zijnde erkenningsverplichting zal men echter toch dienen te kunnen aantonen dat aan een aantal minimum-voorwaarden wat betreft de inhoud en uitvoering van de veiligheidskundige functie wordt voldaan. Naar mijn mening kunnen de in dit artikel aangedragen functie-elementen van belang zijn voor het opstellen van een functiebeschrijving, die is aangepast aan de omstandigheden in uw eigen bedrijf. Daarbij wordt dan enerzijds rekening gehouden met de wettelijke vereisten, terwijl anderzijds recht wordt gedaan aan de bijzondere kenmerken van het eigen bedrijf: de omvang en organisatie van het bedrijf, de samenstelling van de deskundige diensten en de aard van de arbeidsomstandigheden.

Drs. G. I. H. M. Bayens

Onderzoeksmedewerker NIA

Geraadpleegde literatuur

- Bayens, G. en B. Tappèl; Bedrijfsveiligheidszorg in Nederland. Veiligheidsinstituut, Amsterdam, 1986.
- Binkhorst, D. P. J./Geurts, L.; De bedrijfsveiligheidsdiensten in België en West-Duitsland. Veiligheidsinstituut, Amsterdam, 1985.
- Bruin, P.; Ontwikkeling in de positie van de veiligheidskundige in de bedrijven en de daarbij behorende activiteiten van de NVVK, 1979.
- Chaabane; The use of expert-manpower in Health and Safety in France. Ph.D. Thesis University of Aston, Birmingham, 1985.
- Chovil, A. and G. R. Alexander; Use of industrial hygiene and safety professionals: A survey of South Carolina Manufacturing plants. In: American industrial hygiene association journal (45) 6, 1984.
- Diekershoff, K. H., Kliemt, G., Diekershoff, S.; Die Rolle des Sicherheitsingenieurs im System der Betrieblichen Arbeitssicherheit. BAU, Dortmund 1975.
- Elgstrand, K.; Training and education in occupational safety and health in Sweden. National Board of occupational safety and health, Stockholm, 1977.
- Geurts, L. M. A.; De veiligheidskundige in een veranderende situatie. Veiligheidsinstituut, Amsterdam, 1984.
- Health and Safety Executive; Safety-officers; sample survey of role and functions. HMSO, London, 1976.
- Leij, G. van der; Veiligheid: bij leven en welzijn, In: Humanisering van de arbeid (congresbundel), TH-Eindhoven, 1979.
- Nedvet, M.; R. T. Booth; A comparison of the role and training needs of safety personnel in the UK and West Germany with special reference to the chemical industry. In: Journal of occupational accidents (4) 1, 1982.
- NVVT; Functie van de Veiligheidsdienst, in: De Veiligheid 52 (1976), nr. 12.
- NVVK; Stellingname NVVK over positie en taak veiligheidsdiensten/veiligheidskundigen in perspectief Arboret, Amsterdam, 1984.
- NVVK; De positie van veiligheidskundigen in niet aangewezen bedrijven, Amsterdam, 1987.
- Robens, Report of the committee 1970-1972; Safety and health at work. Secretary of State for Employment, London 1972.
- Rosenbrock, R.; Arbeitsmediciner und Sicherheitsexperten im Betrieb. Campus, Frankfurt 1982.
- Silon, P. and J. van Peteghem; Het profiel en de vorming van de veiligheidskundige. In: De gids op maatschappelijk gebied (72) 2, 1981.
- Stoop, J.; Geschiedenis van Veiligheid en Gezondheid in Arbeidsomstandigheden in Nederland, T.H. Delft, 1982.
- Zwam, H. J. van; Het arbow-profiel van de veiligheidskundige, In: De Veiligheid 55 (1979), nr. 9.

Produktinformatie

Industriële BVC stofzuiger

Akaha-Den Haag BV introduceert de nieuwe T40-H stofzuiger van BVC. Deze stofzuiger voldoet ruim aan de gezondheidsnormen. De uitgeblazen lucht is 99,997% stofvrij en gevaarlijke stoffen als onder andere asbest, cadmium, grafiet, bromide, cellulose, etc. worden afdoende opgevangen. De koellucht voor de motoren wordt gefilterd via zgn. 'bypassfilters' (hepa-

filters), waardoor ook de kleinste stofdeeltjes uit deze luchtstroom worden opgevangen. Door dit viervoudige filtersysteem worden ten aanzien van giftige en gevaarlijke stoffen micro-stofdeeltjes opgevangen van 0,6 micron met een nuttig effect van 99,997%. De papieren stofzak kan worden vervangen tijdens het gebruik, hetgeen betekent dat er geen stof in de omgeving vrijkomt. Deze industriële stofzuiger heeft twee apart schakelbare luchtgekoelde motoren van elk 750 watt, waardoor hij geschikt is voor het wegzuigen van zware asbestdeeltjes. Ook is het met deze stofzuiger mogelijk om via extra lange slangen op die plaatsen vuil te verwijderen waar, ondanks zijn wendbaarheid, de machine niet bij kan komen. De robuuste uitvoering, gecombineerd met eenvoudige onderhoudsfaciliteiten (de motorunits kunnen eenvoudig worden verwijderd) zorgen voor een optimaal gebruik van deze industriële stofzuiger. ■

Inf.: Akaha - Den Haag BV, Postbus 276, 2270 AG Voorburg. Tel. 070-838306.